

PEST, I. félv.

9. szám.

Márczius 2. 1871.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre félévre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egy-szeri fölvetelért 1 frt. 10 soron fölül, egyszeri közlés-ért 2 f. ha többször közöltetik, 1 f., 50 kr. számítatik.

A római kérdés történeti vázlata

fölolvas a komáromi kath. politikai körben 1871. jan. 29-kén Vagác Caesar sz. Ben. r. áldozár és gymn. igazgató.

(Folytatás.)

Ezen kitérés után fogjuk föl ismét tárgyalásunk fonalát. A pápai állam minden időben szálka volt né-mely nagyravágyó hódítók szemében. A pápák szám-üzettek nem egyszer és sz. Péter öröksége ideiglenesen bitorlók kezébe került. Ideiglenesen, mondam, mert a sziklán épült egyházkirályi trón, ha megingott is, nem dőlhetett össze. Hogy többeket ne említsek, a hatalmá-ban elbizakodott I. Napoleon is rávetette szeméit, elfog-lalta, és az akkori pápát 7-ik Püust fogságba huzolta. De hiszen e szentségtelen merényecért bünhődött is. A lipesei ütközetben megveretvén, mint fogoly Helena szigetére vitetett azon évben, melyben 7. Pius a romai nép és az egész egyház örömére fényes bevonulását tartá Romába. Nem Isten ujját jelzi ezen esemény? Tudjuk mindnyájan, mily dicsően kezdé uralkodását a mostani romai pápa IX. Pius, oly népszerű és ünne-peltté lett e dicső név, hogy midőn egész Europa dicsé-retére fakadt, egy magyar vármegye, miután jobban nem tisztelheté meg, fényes okmány kíséretében tábla-birái közé igtatta.

A behozott üdvös reformokon kívül népszerűségét emelé azon kegyes atyai indulata, melylyel ő uralkodá-sának elején az elzárt politikai foglyokat szabadlábra állítá. És épen ezen megkegyelmezettek voltak az elsők, kik a pápa ellen fordultak, kik leghívebb minisz-terét meggyilkolták, és erőszakkal követelék, hogy a pápa Austriának hadat üzenjen, és közölök válaszsza meg minisztereit.

Pius a Romában támadt hallatlan és öt életveszély-lyel fenyegető zavarokból Gaetaba menekült. Néhány hónap mulva Mazzini és kormánytársai, miután a romai államot tömérdek adósságba döntötték, a francia köz-társaság csapatjai elől szintén elmenekültek.

Pius pápa az anarchiától megszabadult népe

őszinte örömtapsai közt visszatért s a sajtó sebeket gyógyítani kezdé. S bár alattvalóitól nem szedett kato-nát s mérsékelt adót fizettetett, takarékosága által néhány év alatt annyira vitte, hogy a forradalmi kor-mány által tett adósságokat mind letisztázta. Rajneval francia követ az ötvenes években kiadott s a fran-czia kormányhoz intézett értesítő röpiratában nyil-tan elősorolá azon áldásokat, melyekben a romai állam Pius kormányzata alatt szellemi és anyagi tekintetben részesül.

Világos adatokkal tanúsítja a józan történelem, hogy Roma jótékony intézeteivel semmi világváros nem vetélkedhetik, hogy a világi fejedelmek közül egyszem áldozott annyit a tudományok és szépművészetek föl-virágztatására, a régiségek kutatására, és az emberi nyomor enyhítésére, mint a romai pápák.

Többször hallani az egyház ellenségeitől és álta-lában oly emberektől, kik nem az igaz történelemből, hanem vallást sértő piszkos regényekből okoskodnak, hogy Roma a sötétség és tudatlanság fészke.

Szeretném hát tudni, micsoda czélből vándorolnak egyenkint a világ tudósai Romába; mi végből seregle-nek ott össze a föstészek, szobrászok, a régiségbuvárok oly nagy számmal! Nem azért-e, hogy a tudósok a leg-jelesb könyv- és régiséggyűjtők kincseit kiaknásszák, a művészek pedig a remekművek szemlélése és lemáso-lása által a tökély lehető fokára emelkedjenek? Való-ban látva nem lát az olyan ember, ki Romát oly ga-lád módon jellemzi!

Nem késem már most kivallani az igazi okát, mely-nél fogva a szabadkőművesek titkos clubbjá a pápai állam elfoglalását czélbavette. Több évtized előtt támadt a piemonti államférfiak fejében azon eszme, és préda után vágyó szívökben azon ohaj, vajha sikerülne az

egész olasz népet, mely fölött több fejedelem uralkodott, egy kormány alá egyesíteni. Szép eszme valóban, ha a kisebb népesoportok egyesülve nagy és hatalmas nemzetté alakulhatnak: mindamellet nekem úgy tetszik, hogy a mostani korszakban a kisebb államok mint: Holland, Belgium, Svéc, sokkal nagyobb jólétnek örvendenek, mint az ugynevezett nagyhatalmasságok, melyek a legújabb időkben igazi nagy kaszárnyákká változván, a népek szellemi és anyagi erejét elzibbasztják. Az olasz és leginkább a piemonti államvezetők ezen törekvéseinek legyőzhetlen gátul szolgáltak a pápa, a nápolyi király és más felső-olaszországi fejedelmek törvényes birtokai. Piemont maga ezen országok elfoglalására tehetetlen volt. Mert az első kísérlete is igen balul ütött ki: Radecky útlegeit Novarránál tán még most sem fejejtette.

Más mód tehát nem volt, mint egyesülni III-ik Napoleonnal, ki Austria olasz befolyását és hatalmát ugyanis irigy szemmel nézte. A szövetség létre jött 1859. évnél elején, és esakis annak nyomán következtek be a magentai és solferinoi catastrofák, melyek következtében Victor Emanuel Napoleon kegyéből ki is kapta a régohajtott prédának első falatját — Lombardiát.

A zürichi békekötés biztosítá ugyan a pápa és a többi fejedelem birtokait; de azért a piemontiak már most megerősödvé s mitsem törődve az adott szó szentségével, azonnal megrohanták Modenát, Toscanát és a pápai delegatiókat, úgy hogy a pápának a francia nemzet és parlament közbenjárására birtokának egy harmadrésze is alig maradhatott. Nápoly és Sicilia csak a katonai főparancsnokok árulása folytán juthatott birtokukba. Végre 1866-ik év óta Velenczét is birják, de szintén csak III. Napoleon kegyelméből.

Ha már most kérdezzük, boldogabbak-e ezen egyesült népek az új kormány alatt, erre a kérdésre még a szabadelvű olasz lapok is határozott nem-mel felelnek. A történetek után nem tagadható, hogy az adó tiszszerte nagyobb, mint volt az előbbi fejedelmek alatt; eddig a népek nem voltak zaklatva ujoneozással, most e kötelezettség mindenütt változhatlan teherré súlyosodott.

A személy- és vagyon-biztonság sohasem volt annyira veszélyeztetve, mint a szabdság ezen új aerája alatt.

A börtönök tömve vannak, évről évre szaporítottak, mire nézve legcélszerűbbeknek találtnak az

eltörölt férfi- és nő szerzetek kolostorai. Szép csere valóban!

A javaitól megfosztott egyház soha nem viselt oly súlyos rabigát, mint Victor Emanuel zaklató kormánya alatt, pedig ennek egyik főministere váltig hangoztatá ezen másutt hangsúlyozott, de eddig figyelembe nem vett szölamot: „Szabad egyház, szabad államban.“ Magában Nápolyban pár év előtt nyilván kifütyülték a királyt, ki utolsó bevonulását csak fegyveres kíséret mellett tarthatta.

A nép ellendemonstrációkra fakadt, siratva még most is a hóditók által okozott száz meg száz helységeinek elhamvasztását.

Említést kell tennem az 1864 év szept. havában Napoleon és Victor Emmanuel között megkötött conventioról, melynek szükségét láták a francia katolikusok azért, mert az olasz király vörösinges Garibaldi-anusok által kezdé a pápa birtokmaradványait is fenyegetni. A király e szerződésben nyíltan ígéré, hogy ő a pápa jogait tiszteletben tartandja, birtokait kész bármely küllellenség ellen védelmezni, ő csak erkölesi eszközökkel kívánja Romát meghódítani.

Ez időtájban a romai pápa védelmére számosan siettek a világ minden részeiből, igazán buzgó és nemes kath. családok ivadécai. Mily eszközökkel törekedett a király és annak bérencei ezeket is elpartolásra bírni, hogy iparkodtak pénzt szórva a romai nép körében elégedetlenséget és zavarokat támasztani, arról nyíltan szölanak Antonellinek az europai udvarokhoz intézett megezáfolthatlan panasziratai.

Végre is e nyomorult bérenceknek, kik a Vatikánt és sz. Péter templomát sem kimélték volna, nem sikerült más, mint egy romai zuáv-kaszárnyának részét levegőbe röpíteni és ezáltal 28 pápai közkatonát eltemetni. Ez időben a pápai katonák Garibaldi gyülelésez csapatjait minden oldalról visszaverték; de midőn a hitszegő olasz kormány rendes katonáit is vörös ingekbe bujtatta és Garibaldi segítségére küldé, az azelőtt Romából eltávozott francia sereg legottan ott termett a szeptemberi szerződés ily álnok megszegését megboszulandó. S csakugyan a hű pápai csapatok egyesülve a francziákkal Garibaldi bérenceit Mentana közelében tönkre is verték 1867.

(Vége következik.)

A s z e n t S z ü z k é p e.

Falu mellett keskeny völgy ölében
Egy földszitett kőszokroeska áll,
De éke már hervadt, száraz régen
S vihartól védő akáczfáinál
Nem tűnik már föl egy szende alak,
A mint térdei porba hullanak.

A rideg sir röge takarja tán?
— Vagy önkényt hagyá el házuk tüzét?
Ki életének vidám tavaszán
Sokszor vigmosolyogva tekinté szét
A gyepe zöld bársonyán s virágokon:
Ha a Szüz szobrára koszorut fon.

Miért hagyná el a kedves anyát?
— Kit rokkájával tarta fel csupán;
Hisz így vétkeznek és életén át
Vad remegés ülne minden tagján!
— Elhagyva azt, ki volt védangyalunk:
Hü, lángmeleg szívvel nem bírhatunk.

Ő szeretete forró hevével
Függött mindenha az édes anyán;
De Isten Anyja, ki csak jót kegyel,
Elvette tőle, magához híván,
Hogy láthassa Őt, — színről színre azt,
Kinek szobránál kért, esdett vigaszt.

Nem ment hát messze beteg anyjától;
A völgy felett van kis domb tetején;
Hol, — ha a harang est-imára szól
S a szárnyasok serge nyughelyre mèn, —
Langyos szellő ezt susogja szépen
Sirja felett: Itt nyugszik békében!

Lelke meg fölszállt porhüvelyéből —
Az örök Isten szent trónja elé,
Miként paesirta a vetés közl
Az égnek tiszta, kék tükre felé.
Csakhogy ez dalt zeng, vidám tavaszdalt,
Mig forrón imáz ott fönn a megbalt.

Ő „diadalmas egyház“ tagja már
De „küzdő“-é az itt hagyott szülő,
Ki küzd nyomorral és szive sovár
... És minden tagja sirba készülő,
De a sirnak sötét, hideg ágya
Nem része még! — hova igen vágya.

Hisz' égben van szeretett gyermeke,
Szive szívével összefűzve van!
Örömvirágok nem nőhetnek-e
Annak számára bőven és dusan,
Kért gyermeke a szent Szűz előtt
Esd, és — kegyesen meghallgatja őt?

... Mi más az élet, ha nem szenvedés?
Közös sorsunk ez — és mi szenvedünk.
Abból jut kinek sok, kinek kevés,
Mert hü barát és testvér az velünk:
Igy dül a nyomor ádáz kezekkel,
Hol egy elhagyott anya esdekel.

Istenben bizik, mert jó keresztény,
S főnhanggal végzi napi imáját
Egy nagyon régi kép előtt szegény —
És e kép jelzi az Isten anyát!
Mindent elfeled, ha erre tekint
És egy szent érzés oszlatja a kint.

E kép előtt nyitá fel ajakát
Imára, ki tőle elköltözött,
S ki vidoran járt-kelt a réten át
A virágok ezer neme között,
Midőn a völgynek kis szobra köré
A tarkapiros koszorut köté...

* * *

Napok, hetek mulnak és hónapok,
Tavasz és forró nyár eltűntenek,
S a nádfedeles házban mi az ok,
Hogy lakójához járnak emberek?
Kiknek láttára sebe megsajdul
S lelke hurja megrezzen a jajtul.

Oh, ez emberek bírák és hittös,
Mint törvényszolgák küldérek ide ki:
— Itt árverés van! s hangzik: egy „ötös“,
Mit csak a képért ígér mindenki;
— Két idegen távolról nézeget
S megvenni készül ama nagy képet.

Egy pillanat! és egyik idegen
A becses vásznat kezébe vette:
„Ez enyém lesz“, ugymond az hirtelen;
— Mint műértő Ráfael esete
Remekéül ő ismerte meg azt;
De a másik szól: „nekem, nekem add!“

Ez sokat ígér, amaz még többet,
Mit birtokosa soha nem is vélt;
És e szép összeg baján segített:
Nyugodtan, esendesen tovább is élt.
Igy van! ki bizik a jó Istenben:
Nagy szükségben a segély megjelen.

P. S.

A kertészek.

(Példabeszéd.)

Egy kertésznek két fia volt, kiket ő a kertészetben gondosan oktattatott s maga is buzgón tanítgatott, hogy egykor igen nagy és pompás kertjét — mint örökségét hagyhassa nekik.

Elméletileg és gyakorlatilag is vezette őket, hogy alkalmat nyújtson nekik szerzett ismereteiket a legcélszerűbben érvényesíteni, mindegyiknek a nagy terjedelmű kertből jelentékeny darabot hasított ki önálló miveltetésre; mindegyiknek a neki kiszabott részt saját eddig nyert ismeretei és belátása szerint kelle miveltetni és gondozni, mihez az atya minden szükségességekkel és cselédekkel ellátta, segítséggel és jó tanácsokkal is kész volt nekik szolgálni mindenkor.

Igy kelle mindegyiknek egy évig saját belátása

szerint munkálkodni és ültetgetni, s az eredménnyel aztán bebizonyítani, hogy a szorgalom és az atya által nyújtott oktatás folytán nyert ismeret jutalmazó volt-e.

István az öregebb okos és serény volt; mindig és mindenben gondosan az illő időhöz alkalmazta magát s a legalkalmasob helyet gyümölesöztette, körültekintéssel ültetett, rendesen s kitartóan ápolta s gondozta növényeit. — Ha az atyától kis plántákat és magvakat kért ki, ezek ápolása iránt értekezett vele, melyben azokat ültetni és vetni akarta, és a tapasztalatdus atyának tanácsait egyes esetekben s általában is mindenkor hiven követve, belátása a tevékeny gyakorlat folytán a legszebb haladásnak indult. Az ő ültetvénye pompásan nézett ki; mindenütt szépen elrendezve, a leghasznosb

*

növények változatos bőségét, a legkedvesebb virágok gyönyörű pompáját bámulhatta a szemlélő mindenütt.

Fáradhatlan levén a gyomok kiirtásában, a helyiség minden előnyét használta, a metalmi hátrányokat és károkat kikerülni törekedett s a föld tulajdonságát valamint a nap betolyását a legokoszerűbben kizsákmányolta.

Károly ellenben könnyelmű és heveskedő, tunya és öntetsző levén, egészen másképp rendezte be kertészletét. — Hevesen, az illető idő tekintetbevétele nélkül, lángbuzgalommal fogott a dologhoz, és csakhamar többet ültetett be, mint István. Hogy neki hamar és sok is teremjen, keveset ügyelt a rendre, az évszakra nézve az egyiket korán, a másikat meg igen későn ültette vagy vetette el. Ha valami új növényt tanult ismerni, vagy valahol neki olyan megtetszett, úgy azt csakhamar megszerezte kertje részére s a legközelebbi helyre ültette azt. — Így álltak növényei, melyek a leggyöngédebb gondoskodást igényelték, széles magaslapon, mások, melyek legjobban az árnyékban szeretnek tenyészni, egész napokon át kitéve voltak a meleg napsugaraknak, és ismét mások, melyek csak a naptól élnek, sűrű bokorba voltak ültetve. — Az ápolás és öntözés nem volt szokott foglalatossága. — Ej! mondogatá ő, a természet elég jó mester, majd ki fog az szépen fejteni mindent, és mire való volna a harmat és eső, ha ezek tisztét az öntözőkannának kellene teljesíteni? — Majd lesz eső is harmat is elég bőven, ha idejök eljő. A különféle gyomok kiirtásával sem szokott ő törődni, ha azok neki zöldeltek, és némely mérges növény virágát jobban szerette, mint sok hasznos zöldséget: őriztette és tenyésztette azt és gyakran még örömét is találta abban, ha a rosz terményt jónak és szépnek nevezhette. Min-

denesetre buján és oly hatalmasan tenyésztek ültetvényei, hogy a kevés hasznos növény is, melyek az elhanyagolás daczára is kifejlődtek és megmaradtak, az elhatalmasodó gyomok elnyomó hatása alatt mindinkább és inkább elfomnyadtak, és ha nem jutnak egészen tönkre, de bizonyára igen nyomorultán néznek ki. Intést, figyelmeztetést vagy jó tanácsot nem fogadott vala szívesen, az atya korábbi oktatására is csak akkor gondolt, ha épen erre kedve kerekedett. Egyébiránt elég okosnak és értelmesnek tartotta magát avégre, hogy mindent saját esze szerint tegyen.

Igy mult el a próbaév.

István kertészletét a leghasznosabb növények és legkedvesebb virágok díszíték; árnyas utak és napos térek igen szép váltakozással lepték meg a szemlélőt, az egész egy kis paradicsomhoz hasonlított.

Károly kertje pedig úgy nézett ki, mint egy elhagyatott vadon.

Az atya szerfölött örült öregebb fia szép sikeri iparkodásán s az egész örökségét átadta neki, hisz oly derék és ügyes kertésznek mutatta magát, hogy az egészet rábízhatta.

A fiatalabb fiuval pedig teljes apai szigorát éreztette oly végből, ha tán még sikerülne neki elvadult fiát megjobbitani...

A milyen volt a két testvér kertje, olyan volt lelkületök is, a tenyésztésben levén az visszatükrözve.

Minden ember szíve egy ily kert, melyet ültetni s bevetni kell a halandó élet tan- és próbaidéjén, hogy bebizonyuljon, vajjon képes-e résztvenni mennyei Atyjának dicsőségében!

Karesu Arzén.

Szentföldi szokások.

A szentföld, a zsidók előtt: „dieső föld“ (Dán. 8. 9), nekünk pedig hitünk böles-öje. Levegője e honnak, oly átlátszó, hogy a távoli tárgyak is közelieknek látszanak, és oly tiszta, hogy az emberi szó, félóránnyiról is megérthető.

E földön vendéglé meg egykor a nagyhíttű Ábrahám: Elohimot, az ő Istenét, a Mámre kies völgyében. S ezen ösatyának most is ott pihennek hamvai Hebronban, hol a szűzek szent Szüze is e szavakkal fejezte ki örömét: „Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendezett az én lelkem, az én üdvözítő Istenemben.“ (Luk. 1. 46—47)

Sziklasírokra, pompás sírboltokra találunk ott, melyek évezredek előtt készültek. Ilyen sziklasír a Golgathán, Jeruzsálem éjszaki szélén, az Ur Jézus sirja is, hol a ferenczi atyák, mint a szentsír őrei, ezerhatszáz darab kenyeret osztanak ki hetenkint a szegények között.

Azonban, mellőzve itt egyebeket, lássuk az ottani népszokásokat.

Lakadalmat a szentföldön most is éjjel tartanak, mint hajdan, a Jézus napjaiban. A mátkapárt ugyanis, éjfélben kísérik a keresztény arabok az oltárhoz, ezimbalompengés közt, és fáklyák világánál. Esküvő után, mihelyt kilépnek a templomból, rákezdik az asszonyok: „Uiuululu“ dallamát, és egyre-másra hangoztatják azt, a legmélyebb fokozattól a legmagasabb sivitásig. A merre a násznép elvonul a földig befátyolozott

menyasszonnyal, rózsavizzel hintik le őket a házak ablakaiból. De meg is kívánják azután, hogy hű legyen a nő.

Betlehemben a nép, irgalom nélkül megöli a hűtlen nőt, azt tartván, hogy oly gyalázatot csak vérrel lehet lemosni. Sőt vesznie kell, ha gyanuba jő, még az özvegynek is, valamint a leánynak. Így történt az 1822-ik évben egy fiatal özvegyével. Ezen özvegy egyszerre talált belépni a szent helyre egy mahomedán férfival, és rögtön gyanuba jött a nép előtt. A fölzudult dühöngők elől, hogy megmentse életét, a közeli kolostorba futott az özvegy; de a nép betört oda is, és kiragadta a szerencsétlen asszonyt. Sirt, rimázkodott az özvegy, azt állítván, hogy egészen ártatlan; mind hasztalan, saját atyja gyilkolta őt meg az utczán, a nép pedig szertetépte még rángatózó testét. — Jaj azon idegennek, a ki nővel mer ott enyelegni, mert agyon verik. S ha meggyalázná valakinek tisztaságát, meg kell annak halnia; az ő fejére pedig, ha ellillant volna, a meggyalázott nő sirja fölött esküszik vérboszut a nép, égfelé villogtatott jatagánnal, és vesznie kell utóbb is miatta. S ezért őket meg nem büntetik. De híres is a betlehemi nép nem csak kitűnő szépségéről, (Sepp. Jerus. I. 463.) hanem a nők erkölcsi tisztaságáról is.

Názáret népe is kitűnően szép, a mit a nép: a boldog szűz esedezése által kinyert ajándéknak tekint. De van egy szokásuk, mely az egész szentfölddel közös. A nép ugyanis, miután a sírkertből a pap eltávozott, hátramarad a még nyílt sírnál. A

leányok akkor, egymás kezét fogva, koszoruba állanak a sir körül, és az asszonyok kellemetlen jajongásai mellett eljárják a sirtánezt. S micsoda ez itt? A pogányságból maradt ős arab-szokás, melyet elhagyni fájlnak.

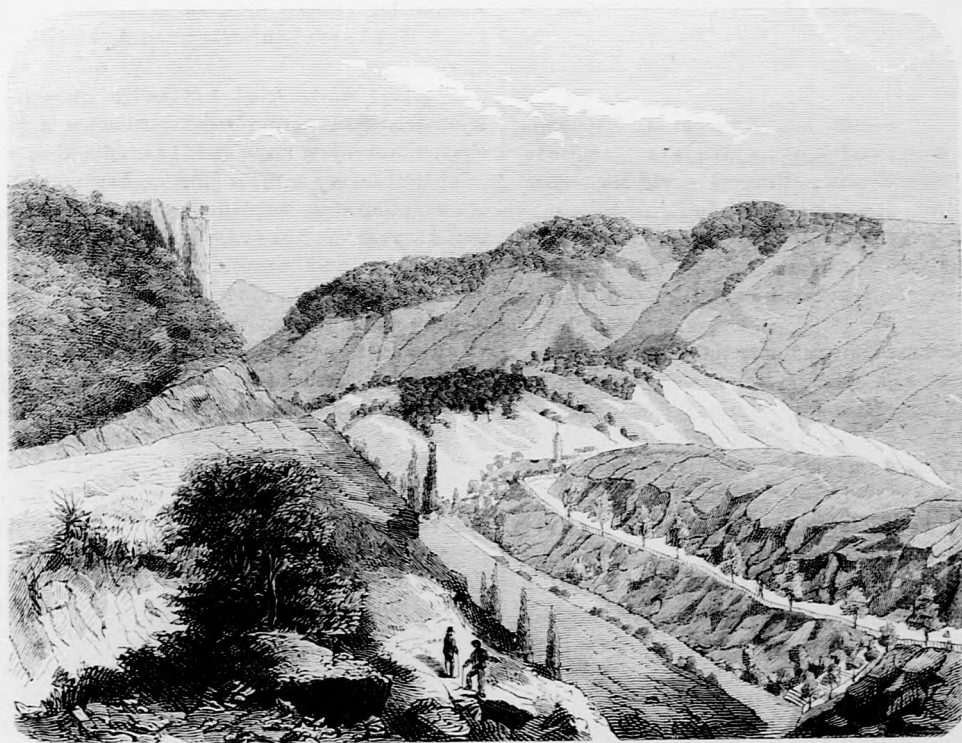
A mahomedán nép, mely a szentföld ura, nagyon buzgó, megtartja törvényét, és minden lépten imázik. Nines is közöttük hitlen, sem részeges, mint nálunk. Ha köszön, azt mondja: Béke veled! Isten áldjon meg! Ha tüszköl, fűlsohajt: Diesőség Istennek! Ha pedig ásit, így szól: Isten menedékem, az átkozott sátán elől!

Fellah, a mozlem paraszt, a lemenő nap láttára, földre veti magát, s a porból imádja Istenét. S nem bülesebb-e ez, mint

erő, nincs hatalom, csak az Istennél! Istené vagyunk, hozzá térünk vissza!

Fiki, a néptanító elmegy este a halottas házhoz, olyan olvasóval, melyen ezer golyó van, galambtojásnyi nagyságban, és három ezerszer ismétli rajta: La illaha illallah! az az: Nines az Istenen kívül Isten! S jobbára ezt éneklék akkor is, midőn a holtat, ki koporsó nélkül van, már a meesetből sirba viszik.

A halottal ugyanis előbb a templomba mennek, hol az Imám égfelé emelt kezekkel, háromszorosan így kiált: Allah akbár! Nagy az Isten! Azután így könyörög: „Oh Isten! ez a te szolgádnak és szolgálódnak fia. Elvált ő: e világ álmától, diesőségétől, és mindentől, a mit szeretett, s mindazoktól, kik

Kapoles és vidéke Zalamegyében.

(Szövegét l. a „Vegyések“ közt.)

nálunk némely bálamíták, kik a marhákkal egy hiten lévén, nem imádkoznak?

Mily megható az, midőn a Minaret-torony magasáról végig zug mélabusan Jeruzsálem fölött a Mueddin alkonyi szózata?! Oh Allah! — kiáltja — oh Allah! oh Allah! határtalan a te jószágod. Oh te kegyes! sok ugyan az én bűnöm, de több az Isten kegyelme. Diesértessék az Örökkévaló! stb.

Pénteken kísértálnak a hárem-hölgyek is a temetőbe imádkozni. Fehér fátyol borítja be őket, egész a sárga papusig. Letülnek ott a sirkövekre, és a s z e b h á - t, az olvasót mondogatják, ezt ismételvén: Nines az Istenen kívül Isten!

Mikor a mozlem haldoklik, így sohajtoznak rokonai: Nines

őt szerettek, és ahhoz ment a sir sötétségébe, a mi ott várja őt. Azt vallá ő, hogy nincs Isten kivüled. Oh Isten! eltávozott ő, hogy nálad lakjék, te pedig a legjobb vagy, kinél az ember lakhatik. Rászorult ő irgalmadra, te pedig nem szorultál rá, hogy őt megbüntesd. Zászlókkal jöttünk hozzád, hogy érette esedezzünk. Oh Isten! ha olyan ő, a ki jót tett, számitsd be neki jótetteit; ha pedig rosztat mívelt, ne számitsd be neki rosz eselekedeteit. Cselekedd irgalmasságodban, hogy ő kedves legyen előtted, és mentsd meg őt a sir kísérteteitől, s annak kinjaitól, és tartóztasd el a földet oldalaitól. Cselekedd irgalmadban, hogy biztosítva legyen a kinoktól, míg őt épségben megtartva, a paradicsomba — El Ferdisz — küldenéd. Oh te legkönyörületesebb

azok közt, a kik könyörülnek! Allah akbár! Oh Isten! ne vond el jutalmunkat ő miatta, és ne vigy minket kísértetre ő utána. Boecáss meg nekünk is, neki is! és minden mozlemnek, oh minden teremtmények Ura!

A mozlem, ha meglátogatja a sirt, üdvözlí annak lakóját, mint egy élet. A zsidók is: Beth Haimn-nak — élők házának

nevezik a temetőt. A sir fölött azután a Koránból olvas, és ha vagyonos, alamizsnát oszt a szegényeknek, ha pedig vagyontalan, kivált ha asszony, virággal hinti be a sírhalmat.

Ezt már ritkán teszi a nazaráni, vagyis a keresztény, mert ott a názáreti a keresztények nevezete.

E. L.

Az elemi tankönyvek az országgyűlésen.

T. Szerkesztő ur! Minap, midőn az országgyűlésen a válás- és oktatásügyi miniszterium költségvetése tárgyaltott, Várady Gábor képviselő ur szemére vetette a kormánynak, hogy az iskolák számára a kir. egyetemi nyomdából oly könyvek kerülnek ki, melyekben Magyarország „Austria“ elnevezése alatt soroltatik elő. Az ismeretes „Gott erhalte“ bár módosítva, mégis magyarországi iskolák számára ily kitételeket foglal magában: „Innig bleibt mit Habsburgs Throne Oesterreichs Geschick vereint“, és ismét: „Heil dem König, Heil dem Lande, Oesterreich wird ewig stehn.“ sat.

Erre Tanárky Gedeon államtitkár ur azt válaszolta, hogy ha állana az, hogy e tankönyvek a miniszterium beleegyezésével használtanak, elismerné a vád alaposágát. Ezen könyvek azonban a felekezeti iskolákban használtak. Ha az történt volna, hogy ily könyvek a községi iskolákban használtak volna, akkor az valóban hiba volna. — Azonban szerinte e könyveket a katolikus iskolákban használják.

Mint hogy általános tudva van, miszerint jelenleg a katolikus elemi iskolák számára leginkább a Szent-István-Társulat ad ki tankönyveket, a miről magának Tanárky Gedeon államtitkár urnak is tudomása van, első tekintetre úgy látszik, hogy az államtitkár ur vádja legalább közvetve a Szent-István-Társulat ellen van irányozva.

Érdemesnek találtam tehát a dolognak utána járni, és a Szent-István-Társulat kiadó hivatalában tudokozódtam, vajjon a kérdéses Olvasókönyv, melyben a császári himnus foglaltatik, nem jelent-e meg most vagy korábban a Társulat kiadásában? Itt azon megnyugtató választ nyertem, hogy nem. *) — Erre utána néztem a magyar kir. államnyomdába, a hol jelzett könyvet, s pedig 1870-diki kiadását meg is kaptam, mely a nyomda hivatalos pecsétjével van ellátva, tehát nem valamely magánember, hanem az állam kiadványa.

*) Ezt részünkről mi is bizonyítjuk.

Szerk.

Ezen könyvnek mindjárt első lapján foglaltatik a császári himnus „Kaiserlied“ czimvel. Nem tudom, Várady urnak minő kiadás került kezébe; de az 1870-i kiadásban még azt sem találtam, hogy „Gott erhalte unsern König“, hanem „Kaiser“, s így végződik: „Heil dem Kaiser, Heil dem Lande, Oesterreich wird ewig stehn.“ Ugyanazon könyv földrajzi rovatában Austria-Magyarország ily főczimvel fordul elő: „Das Kaiserthum Oesterreich“; Magyarország külön tárgyalva seholl ninesen.

Annyi sikere tehát volt eddigi utánjárásomnak, hogy saját szememmel meggyőződtem, miszerint a Várady ur által megrótt tankönyvet maga az állam adta ki, és pedig 1870-ben.

De Tanárky ur azt is állította, hogy e tankönyv katolikus iskolákban használtak. Saját nyilatkozata szerint, ha ily könyvek a községi iskolákban használtak volna, akkor ez valóban hiba volna.

Mint pesti lakos ez idő szerint a fővárosban hasztalan kerestem katolikus elemi tanodát, előkértem tehát a pesti belvárosi közös elemi tanodák egyik tanulójának a jelen iskolai évben használatba vett tankönyveit. S nagy meglepetésemre azt találtam, hogy a közös iskolákban, hol Miatyánkot nem szabad imádkozni, honnan a vallásos jelvények eltávolítottak, igen a pesti puritán közös iskolákban használják azon német elemi tankönyvet, melyet Várady ur kiválóan megrótt, s melyben azon császári himnus foglaltatik, melyből a főnebbi sorokat idéztük.

Mindebből következik:

1) Hogy a megrótt könyvet az állam adta ki, tehát annak tartalmaért a felelőség az államot illeti.

2) Hogy a megrótt könyv a közös iskolákban, tehát „a miniszterium beleegyezésével“ használtak.

A mennyiben tehát ez „hiba“, s Tanárky ur elismeri, hogy „hiba volna“, e hibát kár a „felekezetekre“ háritani.

Ha Tanárky ur e hibát akár nem tudta, akár azt bevalani nem volt bátorsága, ez mindkét esetben az ő „hibája.“

—y.

HETI KRÓNKA.

Pest, febr. 25.

(—ss—) A jelen pillanatban a fővárosban majdnem minden egyéb érdekeltiséget háttérbe szorit a vízáradásról való félelem. Napok óta a Duna vize folyton emelkedik, minek az az oka, hogy Pest alatt a jég sokhelyütt még áll, a felső vidékről megindult jég tehát akadálytalanul el nem takarodhatik. Az elmúlt éjjel is Buda várából ágyulörésekkel jelt adtak, hogy a főváros lakossága elkészülve várja be a netán bekövetkehető veszélyt. Ma reggel a víz a város semmiféle részét még

nem lepte el; de a veszély most is tart, s ha csak Pest alatt a jég meg nem indul, valószínű, hogy Pest városának alantabb fekvő részei víz alatt fognak állani. Pozsonyból, Komáromból, Esztergamból, szóval a Duna melletti városokból mindenhol az a hír, hogy a Duna vize folytonos emelkedésben van, sőt Pozsony egy részét a víz már ellepte.

A pesti országgyűlés még a vallás- és oktatásügyi miniszterium költségvetésének tárgyalásával foglalkozik.

Bécsben a reichsrath vagyis birodalmi gyűlés febr. 20-kán

nyitattott meg. Az új miniszterelnök, Hohenwart a következő beszéddel mutatta be az új kormányt:

„Tömör, rövid előadásban feltüntettem már a magas ezélt, melyet a császár élénk tűzött, amely felé való törekvésben nem fogunk visszariadni semmi, bármely nagy fáradság- s áldozattól, s a mely ezél az annyira obajtott belbéke s az általános jólét helyreállításában áll. E ezélt nem kerülökön, hanem az alkotmány egyenes útján akarjuk elérni. Mi nem hagyhatjuk el és nem fogjuk elhagyni a tért, melyre a császár minket újabban utalt. Arra azonban szívesen készek leszünk, hogy amaz intézkedések alkotmányos megváltoztatására közreműködjünk, melyek az egyes tartományok autonómiáját magasb mértékben szorítják meg, mintsem ezt az összesség érdekei megkívánják. — Törvényhozási és közigazgatási tekintetben meg fogjuk ragadni a kezdeményt; mi azt hiszszük, hogy indokolt a reichsrath illetékességének további megszorítása nélkül a tartománygyűléseknek azon törvényhozási ügyekben, melyek a reichsrathnak vannak fentartva, a kezdeményt megadni, mely az országgyűléseknek a lehetőséget biztosítja, hogy a tartományok sajátosságait teljes érvényre juttassák, ellenben a reichsrathnak fentartja a jogot, hogy ily törvényeknek az összeség érdekeivel való kapcsolatát megvizsgálja és eldöntse; közigazgatási tekintetben ezélünk: a közigazgatási szervezet autonóm megalakítása, s erre vonatkozólag a megfelelő előterjesztéseket megteendjük.

Azt hiszszük, hogy a különféle nemzetiségek ezáltal új védvet nyernek, mely azokat minden erőszakoskodás ellen a legteljesebben biztosítja. A törvényeknek teljes tekintélyt fogjuk fentartani s gondunk leszen, hogy a szabadelvű intézményeket haladási szellemben építsük ki. A kormány az egyházi ügyek terén a függő kérdéseknek legteljesebb figyelmét fogja szentelni s az lesz törekvése, hogy azokat minden irányban kielégítő megoldásra juttassa. Feladataink nehézségei teljesen ismerjük, s azok arra fognak minket sarkalni, hogy az ugyanazonos elvekben egyesült összes erőnkkel ügyekezzünk azokat legyőzni. Nem személyes indokok, hanem őszinte becsületos törekvésünk öntudata alapján számítunk a reichsrath hazafiságára, s azon meggyőződés folytán, hogy az összes népek gyámolítani fognak oly kormányt, mely távol minden egyoldalú pártszemponttól, valóban az osztrák politikát tüzi ki programjául. Nem fogunk késni, hogy ily programnak megfelelő előterjesztéseket tegyünk a birodalmi tanácsnak s egyelőre csak azon kérelmünket fejezzük ki, hogy engedjenek ezek megfontolására kellő időt.“

Franciaország. Favre Gyula a nemzetgyűlés második ülésében a honvédelmi kormány meghatalmazását következő érdekes beszéddel tette le a nemzetgyűlés kezébe:

„Jöttem, hogy kartársaim nevében a honvédelmi kormány meghatalmazásait, a haza képviselőinek kezébe tegyem le. Mióta a kormányzás terheit átvettük, legfőbb gondunk és obajtasunk az volt, hogy oly fájdalmas és iszonyu helyzetünk közepett az ideiglenes felhatalmazásokat, melyekkel fel valánk ruházva, a gyülekezethetnek visszaszolgáltassuk. Reméljük, hogy hazafiságuk és egyetértésük segítségével az ország, a legutóbbi események csapásai és tapasztalatai által okulva, meg fogja tanulni sebei bekötözésének és erkölcsi létre újra fölépítésének módját.

Mi nem vagyunk többé kormány; csak önknek bírói ítélte alá vagyunk vetve s önk határozatában megnyugodva, bizalommal várjuk egy új, törvényeszerű kormány megalapítását. Ennélfogva a Bordeauxban tartózkodó honvédelmi kormány

tagjainak saját, valamint kartársaik nevében van szerencsésük hatalmazásait a nemzeti gyűlés kezébe letenni. Ők állomásaikon maradnak, hogy a rendet és a törvény iránti tisztelet addig is, míg az új kormány megalapítottatik, főtartsák. Mind-egyike közülünk törvényes alakban adja be lemondását, mindenki elvállalja azon terhet, hogy kötelességét végig teljesítse. Lesz alkalmam hivataloskodásunk azon naptól kezdett működését közölni, melyen a megürült kormányhatalmat átvettük.

Minden megpróbáltatásunk közepett tudtam, hogy midőn Franciaországtól a választótestületek behívását, mint a hazafiság új bizonyítékát, kívántam, reményemben nem fogok csalatkozni. Kérem önöktől az engedélyt, miszerint állomásomra visszatérhessek, hogy nehéz és kényes tisztemnek megfeleljek. Eziránt nem vagyok képes magamat máskép kifejezni, mint hogy bizalommal várom ítéleteket. — Remélem, hogy azok előtt, kikkel alkudozunk, biztosan kijelenthetem, miszerint az ország kész kötelességének eleget tenni. (Tetszés.)

Tudja meg az ellenség, hogy Franciaország méltóságát és becsületét szívünkön hordjuk, de azt is tudja meg, hogy nem néhány polgár az, aki határozni fog, hanem egész Franciaország. Egy, az egyezésben előrelátott esetben a fegyverszünet meghosszabbítása alkalmasint szükséges lesz. Legyünk azon, hogy e meghosszabbítás a lehetőségig rövid legyen. Egy pillanatot sem szabad elhalasztanunk, ha az invasio által elárasztott lakosság szenvedéseire gondolunk. Remélem, hogy az új határidő elnyerésében önök közreműködésére számíthatok.“

— A francia hadifoglyok közt Németországban egy, a nemzetgyűléshez intézendő kérvény círculált aláírás végett. A kérvényben a többi közt ki van fejezve: A szenvedett vereségek fölött fájdalom szétrombolta ama gondolategységet, mely egy sereg erejét képezi. Ezen véleménykülönbség miatt azon félreértés támadt, hogy a hadsereg a pártok által belső harcokra fogja magát fölhasználni engedni. A kérvény aláírói ezt a legnagyobb szerencsétlenségnek tartanak, s remélik, hogy a fogásban levő hadsereg elég kazafisággal bír egy, a nép határozatából származó kormány elismerésére; mert a katonaság állása a pártusákban való minden részvétet kizár.

„A nemzeti akaratnyilvánítás elismerését becsületzavunk adása által biztosítva — mond a kérvény — kérjük a kormányt, határozzon általános népszavazat által azon kérdés fölött, köztársaság legyen-e vagy monarchia, s ez utóbbi esetben, ha t. i. a választás a monarchiára esik, közölje a megválasztott uralkodó nevét.“

A békekötés biztosnak tekinthető; de a mi a föltételeket illeti, mintán azok hiteles alakban csak a nemzeti gyűlés elé fognak terjesztetni, most még biztosat nem tudhatni.

A poroszok a Párisba való bevonulásról nem akarnak lemondani.

Franciaország jövő kormányformáját illetőleg, valószínű, hogy a köztársaság legalább még egy ideig fönn fog maradni, mintán Thiers maga, aki pedig a helyzet ura, határozottan a köztársaság mellett nyilatkozik.

Vegyések.

Mai képiünk Zalamegyének egyik regényes fekvésű vidékét hozza. Kapolcs a Bakony szomszédságában, Veszprémhez 3 órányira fekszik. Emilitést érdemel egy kösziklás és erdős hegyoldalon levő kis barlang, melyet a lakosok „Pokol liknak“ neveznek, melynek nevezetességeit Thurzó György egykori nádor

is meglátogatott. Kaposos régi időben Attila-Kaposnak nevezetett, s nevezetes ilyenmü regényes váráról, melynek romjai az ugynevezett Királykövön ma is látszanak.

— **A magyar tudományos akadémia egyházi tagjai:**

Símor János hg.-primás, Bartakovics Albert egri érsek és Haynald Lajos kalocsai érsek az igazgató-tanács tagjai; Deák Zsigmond felszentelt püspök, a győri székeskáptalan nagyprépostja tiszteleti tag, Szabó Imre szombathelyi püspök tiszteleti tag, Nagy János szombathelyi egyházmegyei áldozár és tanár rendes tag, Árvay Gergely premontrei áldozár levelező tag, Szabó István rosznyó-megyei áldozár és plebános levelező tag, Szvorényi József eziszterezita áldozár főgymnasiumi igazgató lev. tag, Szepesy Imre kegyesrendi áldozár s egyetemi tanár lev. tag, Tárkányi Béla egri kanonok lev. tag, Vass József kegyesrendi áld. s tanár lev. tag, Danielik János pristinai püspök, egri prépost-kanonok tiszteleti tag, Horváth Ferenc nagyváradi kanonok tiszt. tag, Horváth Mihály Cyrill kegyes r. áld. és egyet. tanár tiszt. tag, Horváth Mihály püspök rendes tag, Ipolyi Arnold egri apát-kanonok, a központi papnevelde igazgatója rendes tag, Rónay Jácint sz. Ben. r. áld. rendes tag, Nagy Márton kegyes r. áld. lev. tag, Somogyi Károly esztergami apát-kanonok l. tag, Udvardy Ignác veszprémi kanonok lev. tag, Czinar Mór sz. Ben. r. áld. lev. tag, Knauz Nándor esztergammegyei áldozár lev. tag, Pauer János püspök, székes-fehérvári apát-kanonok lev. tag, Somhegyi Ferenc kegy. r. kormányfőnök és egyet. tanár lev. tag, Rómer Flóris sz. Ben. r. áldozár, egyet. tanár lev. tag, Frankl Vilmos esztergammegyei áld. és tanár lev. tag, Bitnitz Lajos püspök, szombathelyi apát-kanonok tiszteleti tag, Jedlik Ányos sz. Ben. r. áld. egyet. tanár rendes tag, Schirckhuber Ferenc kegyesrendi áld. lev. tag, Lutter Nándor kegyes r. áld. és főgymn. igazgató lev. tag, Hollósy Jusztinián sz. Ben. r. áldozár lev. tag, Schenzl Guidó sz. Ben. r. áld. lev. tag.

— **Hiuság sokra viszi az embert.** Diogenes egykor esikorgó hidegben könnyedén öltözködve és fedetlen lábbal kiállott a jégre. A kivánsi néptömeg sajnálattal nézte és bámulta. Oda vetődött épen Plátó is, a híres görög böles, és azt mondta a közelállóknak: „Ha valóban sajnáljátok ezt az embert és akartok kinjain segíteni, hagyjátok magára s menjetek haza mindnyájan.” — Ezzel azt akarta Plátó kijelenteni, hogy Diogenes csak hű dicsőségvágyból eszelekedett úgy, és hamar eltávoznék a jégről, ha senkisé bámulná.

Rövid hírek.

— Az udvar — hír szerint — april hónapban költözik át Budára.

— Hallomás szerint a nm. püspöki kar marezius 4-dikén érkezik a fővárosba, hogy a 9-dikén megnyitandó katolikus congressus ülésében részt vegyen.

— Főt. Kallenberber József mucsii plebános ur f. hó 15-én tartotta negyedszázados jubileumát, mely alkalommal a jubilaris pap a francia sebesültek számára 25 frtot adakozott, mely összeget a jelenvolt vendégek 40 frtig egészítettek ki.

— Főt. gróf Pongrácz János orosházi plebános ö mgát ö Szentsége tiszteletbeli kamarásává nevezte.

— Ásványnál Komárom közelében 12 koesin 50 emberből álló lakodalmi nép a Duna közepén, a jég beszakadván, menthetlenül elveszett.

— A köztisztviselőben álló b. Rudics József diszkiadásban kézirat gyanánt nyomatta ki „Hervatag füzér“ című költeményeinek II. kötetét.

— A miniszterelnökhöz egy öreg zsidó rabbi járult, kérvén befolyását arra nézve, hogy a zsidók visszakaphassák Palesztinát és Jeruzsálemet, s ott minden jó ügy védelmére erős hadsereget állíthassanak, a mire gróf Andrássy sajtószereit mosolylyal felelhetett.

— A pest-lipótvárosi templom építésére a vallásalapból legközelebb 128,000 frtot adnak.

— Szombatról vasárnapra (február 25 - 26.) a Duna vize hét lábbal apadott; Pest alatt elindulván a jég, a vizáradástól, Istennek hála, a fővárosban nem kell többé félni.

— A pesti szervita-atyák díszes 3-eleletes házat szándékoznak építtetni három-homlokzattal: az uri utca-, szervitatér- és granátos utca-felé.

— Kecskemét kath. hitközsége Bogó Pál nagykatái plebánost választotta meg plebánosának.

— Egerszegen négy kis fiu zsványosdit játszott, s elfogott zsvány-pajtásukat úgy fölakasztották, hogy a kötélhuroktól megfuladt.

— Megjelent a „**Katholikus Lelkipásztor**“ marezius-aprili füzete igen jeles tartalommal. Hoz e füzet beszédeket Szulik Józseftől, Steiner Ádámától, Magyar Ferencz-től, Ugróczy Bélától, Fábian Jánostól, Kuthentől, Cselka Nándortól, Gyurinka Antaltól, Egri Lajostól, a Herezeg-Primástól és Dankó Józseftől. E derék folyóiratra folyton előfizethetni Esztergamban dr. Zádori János unál, egész évre 3 frttal, félévre 1 frt 50 krral.

Pályázat.

Békés megyében kebelezett Endrőd romai katolikus községében a kántori állomás betöltésére, melylyel 300 frt o. é. 44 hold szántóföld, (mely után az adót az illető fizeti) és 9000 lélek után járuló stóla, és szabad lakás van összekötve, ezennel april hó 13-kára pályázat hirdettetik.

A pályázni kívánók szükséges okmányokkal ellátva és az endrödi egyházi tanáshoz ezimzett folyamodványaikat, melyben — erkölesi viseletök, életkoruk, praeparandia, egyházi énekismeret és orgonajáték — hitelesen kimutatandó, folyó évi april 13-ra alulirothoz beadják, és a kitzűött napon személyesen megjelenni tartoznak.

Kelt Endrődön, február hó 23-kán 1871.

Schiefner Ede. prépost-plebános.

Jótevény adakozások.

A szentatyának: Károlyi József 10 frt, a tiszapüspöki hívek 2 frt. — Ugyanezek missiói ezélokra 3 frt. — Schmidt József a kínai gyermekek megmentésére 6 frt 30 kr.

— A székesfehérvári egyházmegyéből: A szentsír öreinek 21 ft; a kínai missióra 14 ft 50 kr; amerikai missióra 21 ft 26 kr; a keleti missióra 18 ft 72 kr; a Jézus-szentgyermekségi-társulatnak 31 ft 93 kr; összesen 107 frt 71 kr.

Kiadja a **Szent-István-Társulat** (Lövész utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: **Füssy Tamás.**

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum“ nyomdájában 1871. (Barátok tere 7-dik szám.)